

Досить рідко для залучення більш широкого кола споживачів більшістю виробників проводиться робота заміни невдалих чи застарілих найменувань і патентного захисту своєї продукції – товарних серій і марок. На перераховані недоліки керівники підприємств повинні звернути увагу при подальшому плануванні своєї діяльності.

Висновки

Таким чином, розв'язання проблем дослідження потреб та формування асортименту ґрунтується на необхідності урахування таких об'єктивних факторів, як: економічна ситуація, науково-технічний прогрес, демографія та ін., а також суб'єктивних факторів, які пов'язані із формуванням споживчих потреб (мода, зручність, кольорова гамма тощо). Тому процес формування асортименту для підприємств легкої промисловості вимагає урахування всіх аспектів та факторів маркетингової діяльності підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балабанова Л. В. Маркетинг: Підручник.-Донецьк: ДонДУЕТ, 2002.–562 с.
2. Дихтль Е., Хершген Х. Практический маркетинг: Учеб. Пособие / Пер. с нем А. М. Макарова; Под ред. И. С. Минко. – М.: Высш. шк., 1995. – 255 с.
3. Кардаш В. Я. Маркетингова товарна політика: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 1997. – 156 с.
4. Котлер Ф. Основы маркетинга / пер. с англ. В.Б.Боброва. Общ.ред. и вступ. ст. /с 5-42/ Е.М.Пеньковой.– М.: Прогресс, 2001.– 733 с.
5. SWOT-аналіз – основа формування маркетингових стратегій підприємства: Навч. посібник/Під ред. д.е.н., проф. акад. АЕН України Л. В. Балабанової. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2001. – 180 с.

Надійшла 01.09.2010

УДК 339.1:658.788(477)

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ РЕГІОНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ФАКТОР ПІДВИЦЕННЯ ЇХ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Г.Р. НАТРОШВІЛІ

Київський національний університет технологій та дизайну

Стаття присвячена актуальній проблемі виявлення чинників підвищення експортного потенціалу українських регіональних підприємств в сучасних умовах. Показано, що вітчизняне і зарубіжне інвестування українських регіональних підприємств конкурентоспроможних галузей дозволить їм значно підвищити експортний потенціал і знайти чільне місце на світових ринках

Інвестиційно-інноваційна модель розвитку економіки вимагає нарощування інвестиційних ресурсів, поліпшення структури інвестиційних джерел та оптимізації напрямів їх вкладення відповідно до пріоритетів економічного зростання. В умовах глобального дефіциту інвестиційних ресурсів, структурного переформатування економіки України особливої актуальності набуває активізація інвестиційної діяльності на регіональному рівні.

Регіони (області) є відносно самостійними суб'єктами господарювання, тому важливе значення має аналіз територіального розташування регіону, його паспортних характеристик з метою виявлення

специфіки інвестиційної діяльності регіональних підприємств. В процесі зростання економічної самостійності регіонів набувають актуальності проблеми комплексної оцінки можливостей суб'єктів господарювання щодо самостійного подолання кризових ситуацій.

Аналіз і ранжування українських регіонів за ступенем інвестиційної привабливості можуть бути використані для вибору найбільш доцільних форм міжнародного співробітництва, з'ясування перспектив конкретного регіону і формування ефективної стратегії його розвитку.

Об'єкти та методи дослідження

Дослідження регіональних особливостей розвитку інвестиційної діяльності знайшли своє відображення у роботах вітчизняних та зарубіжних вчених, таких, як: О.М.Алимов, А.Андреев, О.І.Амоша, В.С.Бард, П.Ю.Беленький, І.О.Бланк, Н.М.Внукова, В.М.Геєць, А.Горбунов, О.Г.Гранберг, Б.М.Данилишин, М.І.Долішній, С.І.Дорогунцов, О.О.Другов, І.П.Колот, М.Х.Корецький, О.В.Кухленко, М.Д.Медніков, Ю.В.Орловська, В.К.Симоненко, Д.М.Стеченко, А.І.Сухоруков, А.О.Єпіфанов, І.А.Родіонова, Л.Г.Чернюк, М.Г.Чумаченко, Х. Армстронг, Дж. М. Кейнс, С.Тейлор, В.Томас та ін. Вони проводять комплексний аналіз розвитку регіонів України, розглядають особливості регіонального управління інвестиційною діяльністю в сучасних умовах, виявляють проблеми та перспективи регіональної інвестиційної політики.

Подальшого розвитку потребує виявлення особливостей інвестиційно-інноваційної діяльності регіональних підприємств під кутом зору їх експортних можливостей.

Постановка завдання

Метою дослідження є виявлення факторів, які впливають на особливості інвестиційних процесів в економічних районах України та визначають експортний потенціал регіональних підприємств.

Результати та їх обговорення

В сучасних економічних умовах інвестиції є основою розвитку підприємств, окремих галузей та економіки країни в цілому, оскільки від інвестиційних процесів залежить розвиток виробництва, можливості вирішення соціальних й екологічних проблем, динаміка фінансового та людського капіталів. Основним стадіям інвестиційного процесу властиві чітко виражені регіональні фактори розміщення, які дослідженні достатньо в вітчизняній та зарубіжній літературі. [1].

І.А.Бланк виділяє п'ять синтетичних показників для аналізу і прогнозування інвестиційної привабливості регіонів України та їх ранжування на цій основі: рівень загальноекономічного розвитку регіону; рівень розвитку інвестиційної інфраструктури; демографічна характеристика; рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури; рівень криміногенних, екологічних та інших ризиків. [2; 96-100]. Подібні показники аналізу інвестиційної привабливості регіонів розглядаються В.П.Савчуком, С.І.Пріліпко, Е.Г.Велічко [3; 25-26] Ці основні показники є базовими для аналізу впливу зазначених груп факторів на інвестиційну діяльність та інвестиційну привабливість регіону.

Для комплексного аналізу ефективності інвестиційної діяльності в економічних районах, областях, регіонах застосовуються поняття інвестиційний клімат і інвестиційна привабливість регіонів. Під цим, як правило, розуміється сукупність суспільно-політичних, природно-господарських та психологічних характеристик, які, разом з економіко-географічним положенням та макроекономічними

тенденціями, визначають ступень інвестиційного потенціалу, інвестиційних ризиків та інвестиційного законодавства відповідної території.

Інвестиційний потенціал регіонів - показник кількісний, який враховує основні макроекономічні характеристики, насиченість території факторами виробництва (природними ресурсами, робочою силою, основними засобами виробництва, інфраструктурою і т. ін.), споживчий попит населення та інші важливі показники.

Інвестиційний ризик - характеристика імовірна і якісна, він оцінює імовірність втрати інвестицій і доходу від них. Виділяють наступні фактори ризику: політичний, економічний, соціальний, кримінальний, екологічний, фінансовий та законодавчий.

Розвиток інвестиційного законодавства в регіонах виступає ключовим фактором активізації інвестиційної діяльності. Одним із напрямів розвитку інвестиційної діяльності є узгодження вітчизняної і зарубіжної нормативно-правової бази для ефективного реалізації регіональних інвестиційних проектів. Це стосується, в першу чергу громадянського, трудового, податкового і комерційного кодексів, законодавства про захист прав у сфері інтелектуальної власності, патентах, політики передачі технологій і прямих іноземних інвестицій. Не менш важливим є забезпечення реального виконання міжнародних договорів і домовленостей у сфері інвестиційної діяльності. [4;5].

Особливо зазначимо, що загальна класифікація вказаних вище факторів у регіонах має свою специфіку узагальнення. Згідно з цією класифікацією, виділяють 16 груп позитивних та негативних факторів, які справляють вплив на інвестиційну діяльність у регіонах. Кожна група цих факторів оцінюється за допомогою системи економічних показників, які характеризують стан розвитку певного фактору і ступінь його впливу на інвестиційну діяльність в регіонах[4;123].

До регіональних чинників інвестиційної діяльності в економічних областях відносять: природно-географічні, фінансові, організаційні, комунікаційні, фіскальні, економічні, політичні, законодавчі, транскордонні, інформаційні, інноваційні, соціальні фактори, трудові ресурси та ін. Регіональні фактори різною мірою впливають на інвестиційну діяльність в регіонах. Рівень цього впливу може змінюватися залежно від загальноекономічної та геополітичної ситуації, джерел фінансування інвестицій та інших чинників. Підкреслимо, що усі фактори взаємозалежні і потребують комплексного підходу, щодо вивчення їх впливу на інвестиційну діяльність на регіональному рівні.

Інвестиційна привабливість регіонів відображає спроможність регіонального економічного простору до відтворення таких його складових як: економічна, інфраструктурна, трудова та інноваційна складові. Таким чином, інвестиційна привабливість регіонів виступає своєрідним індикатором відтворення складових регіонального економічного простору.

Виходячи з цього, інвестиційний потенціал регіонів визначають як потенційні можливості регіону до розвитку економіки. Інвестиційний потенціал регіонів враховує готовність регіону освоїти інвестиції з відповідними гарантіями збереження капіталу і отримання прибутку інвесторами. Сукупний інвестиційний потенціал регіонів характеризується сукупністю часткових потенціалів: природно-ресурсного, трудового, економічного, інноваційного, інституційного, інфраструктурного, фінансового, споживчого потенціалів.

Структура сукупного інвестиційного потенціалу регіону характеризується складовими частковими потенціалів, які повинні інтегруватися у глобальний економічний простір, тобто вийти на рівень певних міжнародних стандартів. Регіональні фактори формування інвестиційного потенціалу носять загальний характер. Кожний з них розраховується як зважена сума ряду статистичних показників. Однак показники, які використовуються при оцінці інвестиційного потенціалу в регіоні, на певних етапах розвитку економіки країни, можуть змінюватися. Тому в результаті кореляційно-регресійного аналізу виділяють біля сотні найбільш важливих первинних показників, що впливають на пошуковий показник. [5].

На основі узагальненого вітчизняного та закордонного досвіду визначені основні положення, на яких базується оцінка інвестиційної діяльності на регіональному рівні. Це принципи системності, комплексності, об'єктивності, пріоритетності, конкурентноздатності. Принцип системності означає, що інвестиційна діяльність є органічною компонентою регіональної соціально-економічної системи; принцип об'єктивності відображає достовірну інформацію щодо показників розвитку інвестиційної діяльності в регіоні; принцип комплексності проявляється в сукупності етапів розробки та реалізації інвестиційної стратегії, що охоплює тривалий період часу; принцип пріоритетності передбачає визначення ваги інвестиційних проєктів за показниками значення їх для регіонального розвитку; принцип збалансованості дозволяє узгодити баланс попиту та пропозиції товарів на регіональних інвестиційних ринках; принцип конкурентноздатності обумовлює оцінку результатів і обсягів вкладення інвестицій з урахуванням конкурентноздатності підприємства на регіональному інвестиційному ринку. [6; 215].

Можна стверджувати, що не останню роль в активізації інвестиційної діяльності відіграють політичні фактори. Вони обумовлюють розвиток підприємництва, інвестиційних проєктів, залучення інвестиційних ресурсів з різних джерел фінансування. Однак, слід зазначити, що збільшити приплив інвестицій в основний капітал в Україні та її регіони можливо лише за умови залучення всього комплексу чинників, які формують інвестиційний клімат країни та інвестиційну привабливість регіонів. Недооцінка хоч би однієї складової призведе до дисбалансу і створить напругу на інвестиційному ринку України та її регіонів.

Рівень економічного розвитку регіону характеризується такими показниками, як питома вага регіону у валовому внутрішньому продукті і національному доході, обсяг виробництва на душу населення, рівень самозабезпечення регіону основними продуктами харчування, середній рівень заробітної плати робітників, обсяг і динаміка капітальних вкладень у регіоні на душу населення, число підприємств, питома вага збиткових підприємств [7; 300].

Головні фактори, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства можна поділити на внутрішні і зовнішні. До зовнішніх чинників відносяться: галузь, до якої відноситься підприємство, його місцезнаходження, власники, їх репутація в регіоні та відношення з владними структурами. Внутрішніми факторами є виробничий потенціал та фінансовий стан підприємства, менеджмент, сукупність інвестиційних програм господарюючого суб'єкта і рівень того проєкту, що фінансується. [8; 22].

Сьогодні кожний регіон виробляє свої підходи до активізації інвестиційної діяльності: одні мають надію на розширення дотацій із центрального бюджету щодо підтримки вугільної промисловості,

АПК, ВПК, другі намагаються мобілізувати власні ресурси через місцеві податки та інші канали, треті сприяють розвитку недержавного сектору і залученню його фінансових ресурсів у вигляді інвестицій в економіку[9;322]. У кожному з цих випадків інвестиційна політика регіону будується з урахуванням специфічних чинників: при її проведенні використовуються наявні переваги для залучення як вітчизняних, так і зарубіжних інвесторів

Найбільшу цінність з різних видів інвестицій для України мають новітні технології та обладнання, ноу-хау, вільно конвертована іноземна валюта. Однак масштаби притоку в країну іноземного капіталу не відповідають потребам нашої економіки. Однією з причин цього є те, що Україна розглядається як держава з високим ризиком для зарубіжного капіталу.

Одним з економічно доцільних напрямів залучення іноземних інвестицій в регіони є поетапний перехід від імпорту невеликих партій технологічного обладнання або інших товарів виробничого призначення (з метою вивчення та освоєння ймовірного ринку збуту продукції) до створення спільних підприємств з їхньою наступною експансією на ринки за межами України. [10;34]. З іншого боку, в міжнародній торгівлі вже простежується тенденція до посилення протекціонізму щодо продукції сільського господарства, сталеплавильної та текстильної промисловості, тобто тих галузей, які визначають обличчя певних регіонів України. Комплексне інвестування регіональних підприємств таких галузей дозволило б їм підвищити експортний потенціал і бути конкурентоспроможними на світових ринках.

Висновки

В сучасних умовах від інвестиційної привабливості регіону залежить його розвиток, відтворення основоположних складових регіонального економічного простору.

Природно-географічні, фінансові, організаційні, комунікаційні, фіскальні, економічні, політичні, законодавчі, транскордонні, інформаційні, інноваційні, соціальні та ін. фактори потребують комплексного підходу при вивченні їх впливу на інвестиційну діяльність на регіональному рівні.

Основними домінантами, на яких базується оцінка інвестиційної діяльності на регіональному рівні є принципи системності, комплексності, об'єктивності, пріоритетності, конкурентоздатності

Сьогодні інвестиційна політика регіону будується з урахуванням специфічних внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на інвестиційну привабливість підприємств.

Вітчизняне і зарубіжне інвестування українських регіональних підприємств конкурентоспроможних галузей дозволить їм значно підвищити експортний потенціал і знайти чільне місце на світових ринках.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пересادا А.А. Інвестиційний процес в Україні. - К.: Лібра, 2009. - 388 с.
2. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. - К.: МП «Итем ЛТД», «Юнайтед Лондон Трейд Лимитед», 2009. - 448 с.
3. Савчук В.П., Прилито С.И., Величко Е.Г. Анализ и разработка инвестиционных проектов. - К.: Абсолют-В, Эльга, 2009. - 304 с.
4. Колот І.П., Внукова Н.М., Косарева І.П. Регіональна інвестиційна політика: проблеми і перспективи: Монографія / За ред. Н.М.Внукової. - Харків: ТОВ "Модель Всесвіту", 2008 - 176 с.

5. Беленький П.Ю., Шевченко-Марсель В.І., Другов О.О. Інвестиційно-інноваційне забезпечення конкурентоспроможності регіону / Відп. ред. П.Ю. Беленький - НАН України, Ін-т регіональних досліджень. - Львів, 2008. - 129 с.
6. Балацький О.Ф., Теліженко О.М., Соколов М.О. Управління інвестиціями. - Суми: ВТД "Університетська книга", 2009.-232 с.
7. Орловська Ю.В. Стратегічне управління інвестиціями і регіональний розвиток. - К.: Знання України, 2009. - 336 с.
8. Лисак В.В. Проблеми інвестиційної політики України. // Інвестиції: практика та досвід. - 2008. - № 9, с. 22-23.
9. Сонько С.П., Кулішов В.В., Мустафін В.І. Ринок і регіоналістика. - К.: Ельга, Ніка Центр, 2009. - 380 с.
10. Герасимчук З. Комплексна оцінка рівня сталого розвитку регіонів України. // Економіка України. - 2008. - №2. - С. 34-42.

Надійшла 09.07.2010

УДК 339.1

ІНТЕГРАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Р.Н. НАТРОШВІЛІ

Київський національний університет технологій та дизайну

Стаття присвячена актуальній проблемі інтеграційного розвитку трансформаційних економік постсоціалістичних країн в умовах глобалізації світового господарства і міжнародних економічних відносин. В роботі аналізуються проблеми та перспективи інтеграційного розвитку та особливості формування нової інноваційно-інвестиційної моделі трансформації української економіки

Становлення України як незалежної держави відбувається в період значних зрушень як в українській економіці, так й у системі міжнародних економічних відносин. Трансформація національних економік постсоціалістичного типу, поява та розвиток нових центрів міжнародної взаємодії істотним чином впливають на процес державотворення в Україні, який збігається з її поступовим входженням до світового співтовариства і пошуками місця в сучасному світі.

Розуміння необхідності розробки та реалізації інтеграційної стратегії України в умовах глобалізації є особливо актуальним питанням, яке безпосередньо пов'язане з необхідністю впровадження довгострокової інтеграційної стратегії розвитку країни в умовах поглиблення світової фінансової кризи.

Об'єкт та методи дослідження

Об'єктом дослідження є процес інтеграційного розвитку України в умовах глобалізації світової економіки та поглиблення світової фінансової кризи, підстави та фактори розгортання за даних умов систем міжнародних економічних відносин інтеграційного типу. Дослідження побудоване на методологічних засадах економічної теорії, теорії світового господарства і міжнародних економічних відносин, міжнародної торгівлі та руху факторів виробництва, і ґрунтується на діалектичному методі та